

Infosecurity.sk

Monitoring naratívov antisystému

Október 2019

ANTI
SYSTEM

Autor: Mgr. Victor Breiner M.A.

KLÚČOVÉ ZISTENIA

Najvirálnejším a zďaleka najextrémnejším anti-systémovým kanálom slovenského Facebooku je stránka poslanca strany SMER-SD Ľuboša Blahu, ktorý svoju prítomnosť na sociálnej sieti postavil na rôznorodú kombináciu anti-systémových naratívov. Najviac však na nepodložených a neoveriteľných konšpiráciách, častých útokoch na médiá a odkazoch na spiatočnicu formu nacionalizmu. V porovnaní s ostatnými, Blaha najviac zo všetkých monitorovaných kanálov používa ako bežný komunikačný prostriedok dehumanizáciu názorových oponentov.

Zďaleka najpoužívanejší naratív u všetkých analyzovaných kanálov boli konšpirácie a elementy spiatočnickeho nacionalizmu. Do jadra, podľa očakávaní patrí spochybňovanie médií a občianskej spoločnosti, ale aj velebenie totalitných režimov (Rusko, Čína a bývalá ČSSR). Explicitných vyjadrení rasizmu, antisemitizmu, či útokov na náboženstvo bolo v októbri pomerne málo. Zaujímavosťou je relatívne nízka miera spochybňovania EÚ a zanedbateľná kritika slovenského členstva v NATO.

Niektorým stránkam sa podarilo dosiahnuť mimoriadnu virálnosť, no iba jedným príspevkom. Už druhý status všetkých monitorovaných kanálov ukázal jasný pokles. Po šiestom statuse sa, s výnimkou Blahu, takmer všetky kanály začínajú svojim výtlakom vzájomne podobať.

Z parlamentných strán analýza v októbri zaznamenala používanie antisystémových naratívov u strany SMER-SD, ĽSNS a do menšej miery SNS.

OBSAH

KLÚČOVÉ ZISTENIA	3
ÚVOD	4
METODOLÓGIA	4
DEFINÍCIE A VÝCHODISKÁ	5
Systém - liberálna demokracia	5
Spoločenská súdržnosť	5
Nacionalizmus	6
Vlastenectvo	7
Naratívy a hodnoty ktoré spochybňujú	7
VIRÁLNOSŤ A EFEKTIVITA	8
Virálnosť stránok	8
Efektivita stránok	9
Virálnosť statusov	10
ANTI SYSTÉMOVÉ NARATÍVY	11
Rozdelenie podľa stránok	11
Rozdelenie podľa druhu	12
DRUHY NARATÍVOV PODĽA STRÁNOK	13
Ľuboš Blaha	13
Ľuboš Hrica	13
Milan Uhrík	14
Hlavné Správy	14
Štefan Harabin	15
Mário Vidák Blog	15
Eduard Chmelár	16
Zem a Vek	16
Andrej Danko - Predseda SNS	17
Ivan Hopta	17

ÚVOD

Táto analýza predstavuje porovnanie najrelevantnejších dezinformačných kanálov na Slovenskom Facebooku a vybraných subjektov hlavnoprúdovej politiky a poukazuje na ich čiastočný vzájomný prienik.

Analýza definuje často nejasne používaný termín "antisystém" a najčastejšie naratívy a hodnoty, ktoré táto rétorika v spoločnosti spochybňuje. V kontexte narastajúceho populizmu a polarizácie politického spektra a spoločnosti pracuje analýza s jasnou definíciou nacionalizmu, vlastenectva a spoločenskej súdržnosti.

METODOLÓGIA

Analyzované dáta sú rozdelené do dvoch skupín. V prvej sú facebookové stránky identifikované portálom blbec.online. V druhej, politické subjekty, ktoré by sa podľa prieskumu agentúry FOCUS dostali v analyzovanom mesiaci do parlamentu. Politický subjekt reprezentuje jedna s-ním-spojená facebooková stránka, ktorá mala za uplynulý kalendárny mesiac najväčší výtlak. Napríklad, v prípade strany SMER-SD je to Ľuboš Blaha, v prípade koalície PS-SPOLU, stránka Michala Trubana a pod. Východiskovým kritériom výberu je výtlak danej stránky.

Dáta tradičných dezinformačných aktérov boli zozbierané z ôsmich relevantných stránok. Kritérium výberu je počet interakcií (súčet reakcií, komentárov a zdieľaní) za mesiac október 2019. Následne bolo analyzovaných prvých 30 navirálnejších (najviac interakcií za daný mesiac) statusov na stránku. V prípade, že status obsahoval link na video, článok alebo meme, boli netextové formáty podrobené rovnakej analýze. Táto identifikuje nasledujúce antisystémové naratívy:

Spochybňovanie legitimacy volieb, konšpirácie a skryté záujmy, útoky na médiá, tradičné hodnoty v nebezpečí, korupcia a vplyv oligarchov, nacionalizmus, anti-USA, anti-LGBTI, anti-EU, dehumanizácia, útoky na občiansku spoločnosť, velebenie totalitných režimov.

K označeniu jednotlivých príspevkov ako anti-systémových pristupuje analýza konzervatívne a prísne zohľadňuje vyjadrenia, povahu a dlhodobé pôsobenie skúmaného kanálu, tak aby zohľadnila legitímnu kritiku a rétoriku ktorá neprekračuje hranice slobody prejavu.

DEFINÍCIE A VÝCHODISKÁ

SYSTÉM - LIBERÁLNA DEMOKRACIA

Ak chceme definovať anti-systém, musíme presne popísať to, čo nazývame systémom. **Liberálna demokracia** je forma vlády reprezentatívnej demokracie ktorú charakterizujú slobodné voľby, pluralita politických strán, rozdelenie a nezlučiteľnosť moci na výkonnú, zákonodarnú a súdnu, rovnosť pred zákonom, právny štát, otvorená spoločnosť, trhová ekonomika so súkromným vlastníctvom, bezpodmienečná ochrana ľudských a občianskych práv a občianskych a politických slobôd pre všetkých bez rozdielu.

SPOLOČENSKÁ SÚDRŽNOSŤ

Názorová a hodnotová jednota a presvedčenie, že ťaháme za jeden koniec rovnakým spôsobom stmelí akúkoľvek skupinu ľudí. Futbalový tím, či zamestnancov firmy, ale aj ľudí v štáte. Na ideológii nezáleží. Princíp platí v prostredí, kde vládnu extrémne ideológie, či v tých najotvorenejších spoločnostiach. Zjednotený tím, či národ je silný, tri prúty sa lámu ťažko. Na druhej strane oslabenie protivníka spočíva práve v oslabení súdržnosti jeho skupiny.

Strategickým cieľom vplyvových operácií, je spochybnenie geopolitickej orientácie a demokratického zriadenia krajiny. **Strategickým nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa je erózia spoločenskej súdržnosti. Naratívy ktoré prispievajú k polarizácii a fragmentácii spoločnosti, ktoré propagujú hodnoty nekompatibilné so súčasným zriadením považujeme za antisystémové.**

Spoločenská súdržnosť je v rámci národného štátu založená na zdieľaní noriem, hodnôt a cieľov, na pocite spolupatričnosti, na spoločnej národnej identite, kultúre, zdieľanej interpretácii histórie, na tolerancii a rešpekte voči inakosti (iným ľuďom a kultúram), na dôvere v štátne a verejné inštitúcie, na občianskej spolupráci a angažovanosti.

Nielen v kontexte hybridných operácií, ktoré sú primárne zamerané na eróziu spoločenskej súdržnosti, ju považujeme za jeden zo základných atribútov súčasného politického zriadenia (systému). Najneskôr v roku 2015 Ruská Bezpečnostná Stratégia identifikuje spoločenskú súdržnosť ako národný strategický záujem, ktorý musí ruský štát chrániť doma a za účelom dosiahnutia geopolitických cieľov, zameriavať v zahraničí.

Spoločenská súdržnosť je nosným pilierom politického zriadenia každej krajiny, a tá môže prežiť iba vtedy, keď sú jej hodnoty v bezpečí, občania uznávajú význam občianskej spoločnosti, sú lojálni a jednotní. **Politicky relevantnú komunikáciu, ktorá zámerne prispieva k erózii pilierov spoločenskej súdržnosti, považujeme za anti-systémovú.**

NACIONALIZMUS

Dominantná ideológia v súčasnom politickom diskurze, ktorej komunikačné metódy aktívne delegitimizujú základné atribúty súčasného politického zriadenia. Je exkluzívny (v zmysle slova "exklúzia"), založený na vyčleňovaní inakosti (národnej, etnickej, kultúrnej, rodovej a sexuálnej). Jeho zástupcovia si nárokujú na prístup ku zdrojom štátu na základe národnej identity (nie na základe konštruktívneho politického programu - projekty, reformy).

Apelujú na idealizovanú minulosť, vytvárajú alebo utvrdzujú vášne a pocity oddanosti, povzbudzujú pocity nostalgie, pripomínajú hrdinskú minulosť, historické krivdy a zároveň podnecujú strach z historických nepriateľov a podľa potreby vytvárajú nepriateľov nových.

Politická komunikácia je postavená na vytváraní strachu a neistoty. Je to stav, ktorý je v priamom rozpore so situáciou, kedy by tieto emócie boli prirodzenou reakciou na legitímnu bezpečnostnú hrozbu. V stave, kedy táto absentuje, politická mobilizácia ju utvára diskurzívne: stavia spoločnosť do pozície obeť, démonizuje a dehumanizuje protivníkov a tretie strany.

Postupne tým eroduje hodnoty tolerancie, etického správania a **posúva spoločne zdieľané normy prípustného násillia, ktoré je voči protivníkovi dovolené uplatniť a dláždi tým cestu ku legitimizácii politického násillia.**

Politickou ambíciou je zastaviť a/alebo zvrátiť dôsledky globalizácie, kedy boli vnútorné záležitosti štátu pomerne dokonale izolované od vonkajšieho sveta. Národný princíp a štátna suverenita prevažujú nad právami občanov a ľudskými právami všeobecne. Predstavitelia štátu majú v ideálnom prípade monopol na interpretáciu použitia štátnej moci.

Znamená to aktívne vylúčenie alternatívnych kritických hlasov z radov médií, občianskej spoločnosti, resp. medzi- a nadnárodných organizácií a inštitúcií.

Ciele a metódy ktoré nacionalizmus deklaruje a uplatňuje sú v priamom rozpore so základnými atribútmi súčasného politického zriadenia (systému) a považujeme ho preto za antisystémový.

VLASTENECTVO

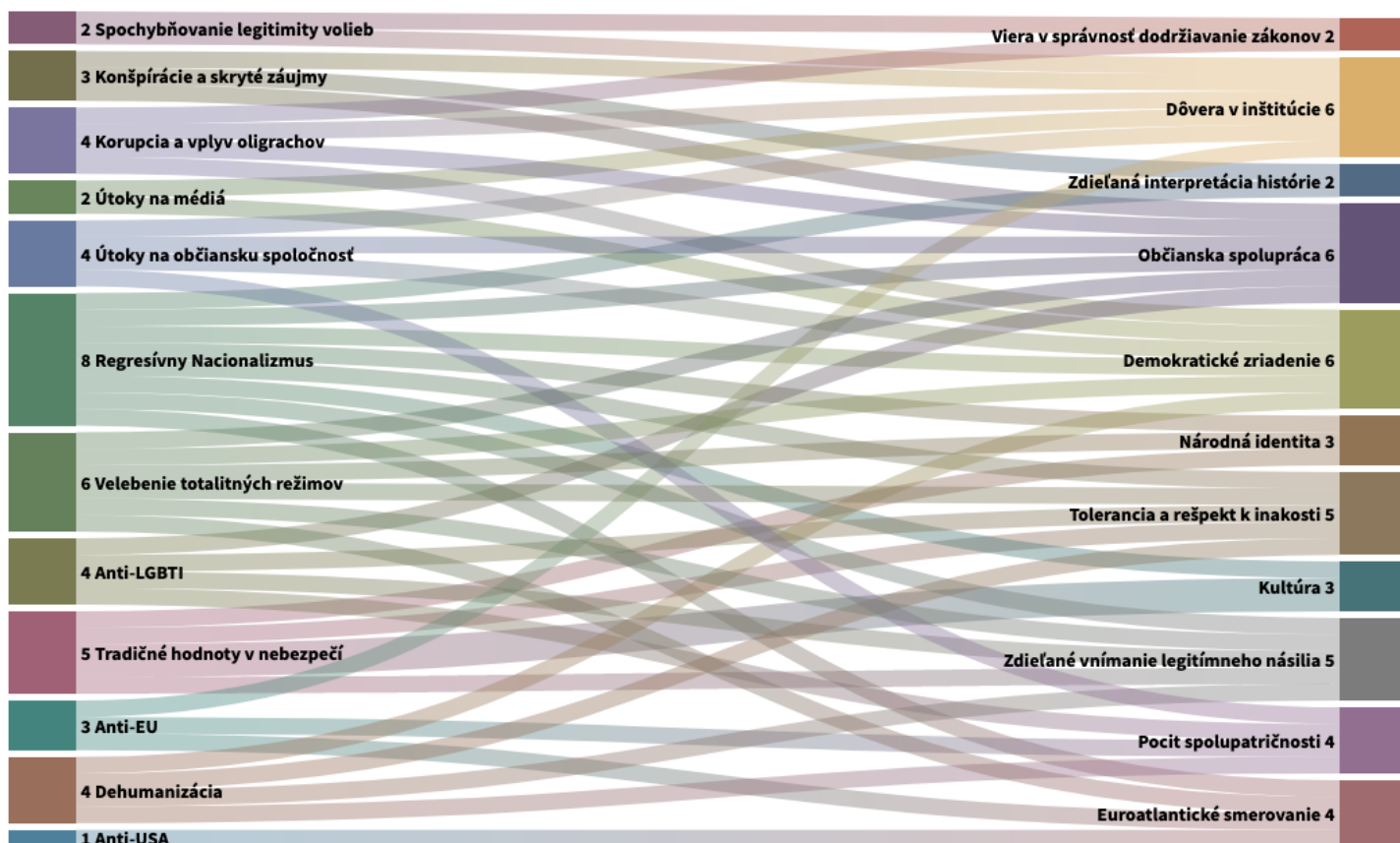
Je alternatívou k predošlému modelu. Národný štát sa chce nielen prispôbiť okolnostiam rýchlo sa meniaceho globálneho spoločenstva, ale z nich aj profitovať a zároveň si zachovať svoju národnú identitu.

Je inkluzívny (v zmysle slova "inklúzia"), založený na humanizme, univerzálnych ľudských právach a hodnotách. Práva občanov prevažujú nad národným princípom a tvrdou interpretáciou štátnej suverenity. Štátna moc sa legitimizuje tým, že pre svojich občanov zaisťuje bezpečnosť a vymožitelnosť práva, nie na základe identity.

Predstavitelia štátu nemajú monopol na interpretáciu použitia štátnej moci, pretože v systéme pôsobia kontrolné mechanizmy občianskej spoločnosti (slobodné médiá, mimovládne, národné a nadnárodné organizácie, inštitúcie a občiansky aktivisti).

Zástupcovia štátu si nárokujú na prístup ku zdrojom štátu na základe konštruktívneho politického programu, ktorý ponúka reformy, investície, spolupráce a nápady ako efektívne krajinu spravovať a posúvať dopredu.

ANTISYSTÉMOVÉ NARATÍVY A HODNOTY KTORÉ SPOCHYBŇUJÚ

VIRÁLNOSŤ A EFEKTIVITA

VIRÁLNOSŤ STRÁNOK

Virálnosť je súčet interakcií všetkých statusov jednej stránky za analyzovaný mesiac.

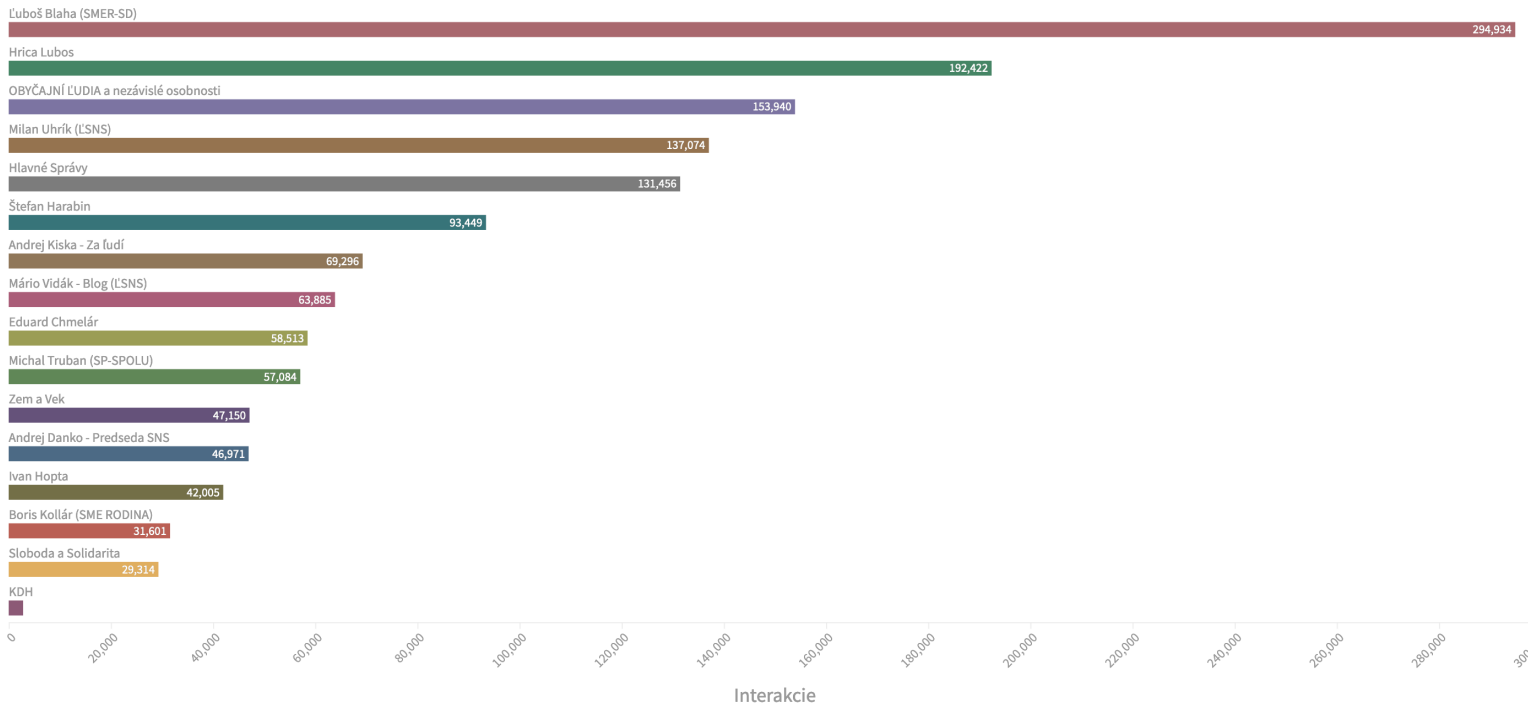
S 294.934 tisíc interakciami za posledný kalendárny mesiac je najvirálnejším kanálom spomínaná facebooková stránka poslanca strany SMER-SD Ľuboša Blahu. Až o tretinu menej má stránka Ľuboša Hricu (192.422 tisíc).

Hrica je Slovák žijúci v Taliansku, ktorý často zdieľa anti-imigračný obsah strany Matteo Salviniho - Lega v originálnom znení so slovenskými titulkami. Nie je možné presne určiť do akej miery Hricovu virálnosť ovplyvňujú interakcie talianskych užívateľov. Na treťom mieste sa umiestnila strana OĽANO, ktorá v októbri dosiahla 153.940 tisíc interakcií.

Najmenší výtlak z analyzovaných stránok na Facebooku majú KDH, SAS a SME Rodina.

Virálnosť kanálov spolu

Virálnosť je súčet interakcií za analyzovaný kalendárny mesiac

Vizualizácia č.2 - Virálnosť kanálov

EFEKTIVITA STRÁNOK

Efektivita je podiel interakcií a počtu statusov. Koľko statusov musí stránka uverejniť, aby dosiahla daný počet interakcií. Stránka ktorá dokáže malým počtom statusov osloviť väčšie množstvo užívateľov je úspešnejšia ako stránka ktorá je rovnako virálna, no potrebuje publikovať niekoľkonásobne viac.

Najefektívnejšími stránkami sú v tomto ohľade Milan Uhrík, Ľuboš Blaha a Ľuboš Hrica. OĽANO má síce vo virálnosti tretie miesto (vizualizácia č.2), no na jeho dosiahnutie potrebuje vygenerovať skoro tri krát viac príspevkov ako druhý Hrica.

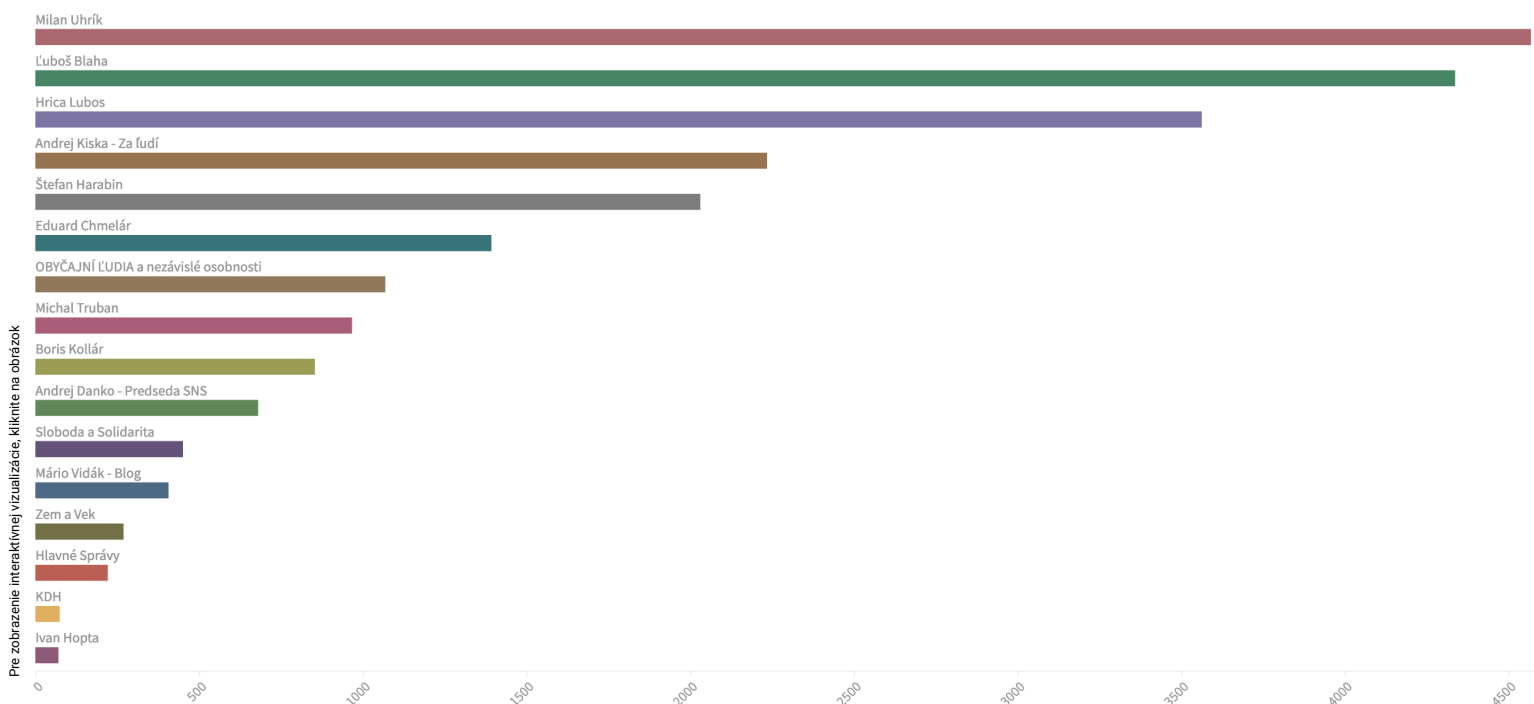
Jednotlivé príspevky dezinformačného webu Hlavné Správy a Zem a Vek majú pomerne slabú odozvu, napriek tomu, že spolu generujú nemalé množstvo interakcií. KDH má na Facebooku slabé zastúpenie a aj v tejto metrike je na chvoste.

Pomerne úspešní sú Štefan Harabin a Eduard Chmelár.

Efektivita celkom

Podiel interakcií a počtu statusov

Všetky statusy za kalendárny mesiac

Vizualizácia č.3 -Efektivita kanálov

VIRÁLNOSŤ STATUSOV

Analýza virálnosti jednotlivých statusov ukazuje, že mimoriadne vysoký výtlak má zo všetkých analyzovaných kanálov iba niekoľko málo (prvých 6) príspevkov a výtlak tých ostatných sa rýchlo vyrovná.

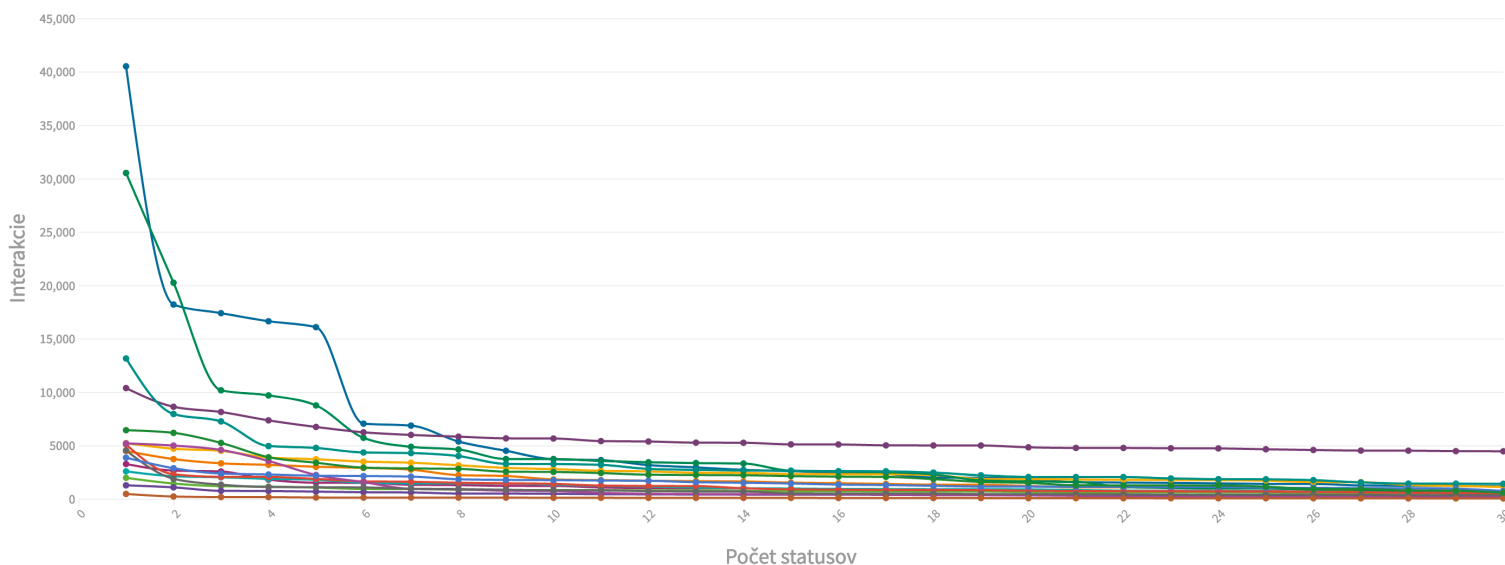
To neplatí o príspevkoch Ľuboša Blahu, ktorého najvirálnejší status mal 10.362 interakcií. Na prvom mieste ho predbehol Hrica (40.501 interakcií), Uhrík (30.507) a OĽANO (13.134). Zatiaľčo títo pomerne rýchlo klesli na úroveň ostatných stránok, Blaha si udržiava dvojnásobný náskok až do konca.

Virálnosť statusov za mesiac október

Prvých 30 najvirálnejších statusov na kanál

Interakcie všetkých kanálov spolu: 715,687 tisíc

■ Ľuboš Hrica
 ■ Štefan Harabin
 ■ Zem a Vek
 ■ Hlavné Správy
 ■ Mária Vidák Blog (ĽSNS)
 ■ Eduard Chmelár
 ■ Ivan Hopta
 ■ Milan Uhrík
■ Ľuboš Blaha
 ■ Andrej Danko - Predseda SNS
 ■ Boris Kollár
 ■ Sloboda Solidarita
 ■ OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti
 ■ KDH
 ■ Michal Truban
■ Andrej Kiska - Za ľudí

Vizualizácia č.4 - efektívnosť jednotlivých statusov

ANTISYSTÉMOVÉ NARATÍVY

ROZDELENIE PODĽA STRÁNOK

S viac ako dvojnásobným náskokom pred druhým najviac anti-systémovým hráčom na slovenskom Facebooku (Milan Uhrík) bol v októbri Ľuboš Blaha zo strany SMER-SD. Za posledný kalendárny mesiac bolo v jeho príspevkoch zaznamenaných 101 anti-systémových naratívov. U Milana Uhríka z ĽSNS to bolo 45.

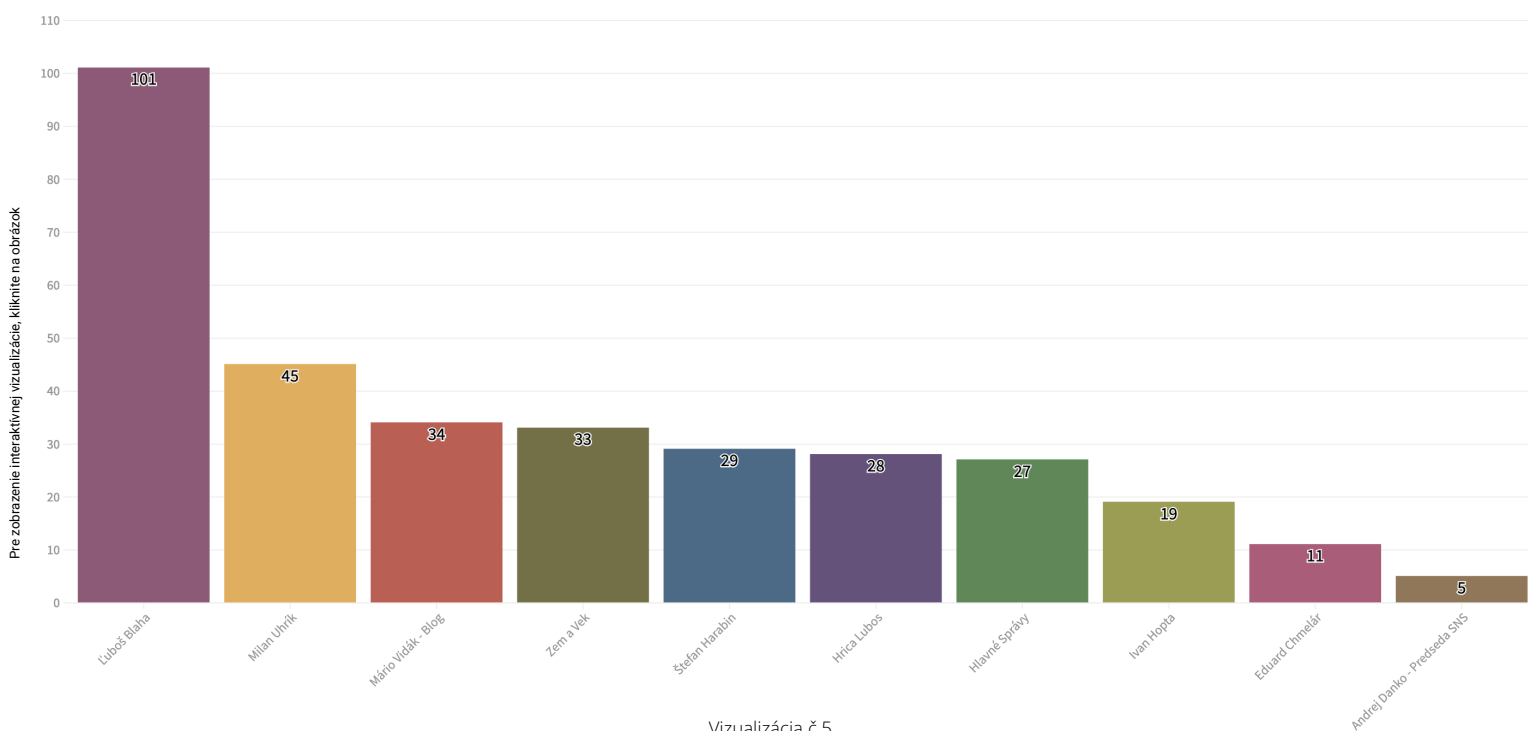
Jadro stránok vykazuje pomerne stabilnú kadenciu 27-34 anti systémových naratívov za mesiac.

Mimoparlamentný politik Eduard Chmelár má v porovnaní s ostatnými najnižšie skóre aj napriek tomu, že v jednom zo svojich príspevkov explicitne priznáva, že je anti-systémovým politikom. Najnižšie zo všetkých (okrem Uhríka a Blahu jediný parlamentný politik) sa v tabuľke umiestnil Andrej Danko zo SNS.

Podrobné rozdelenie jednotlivých kanálov začína od strany 13.

Antisystémové naratívy

Počet za mesiac október 2019

Vizualizácia č.5

ROZDELENIE PODĽA DRUHU

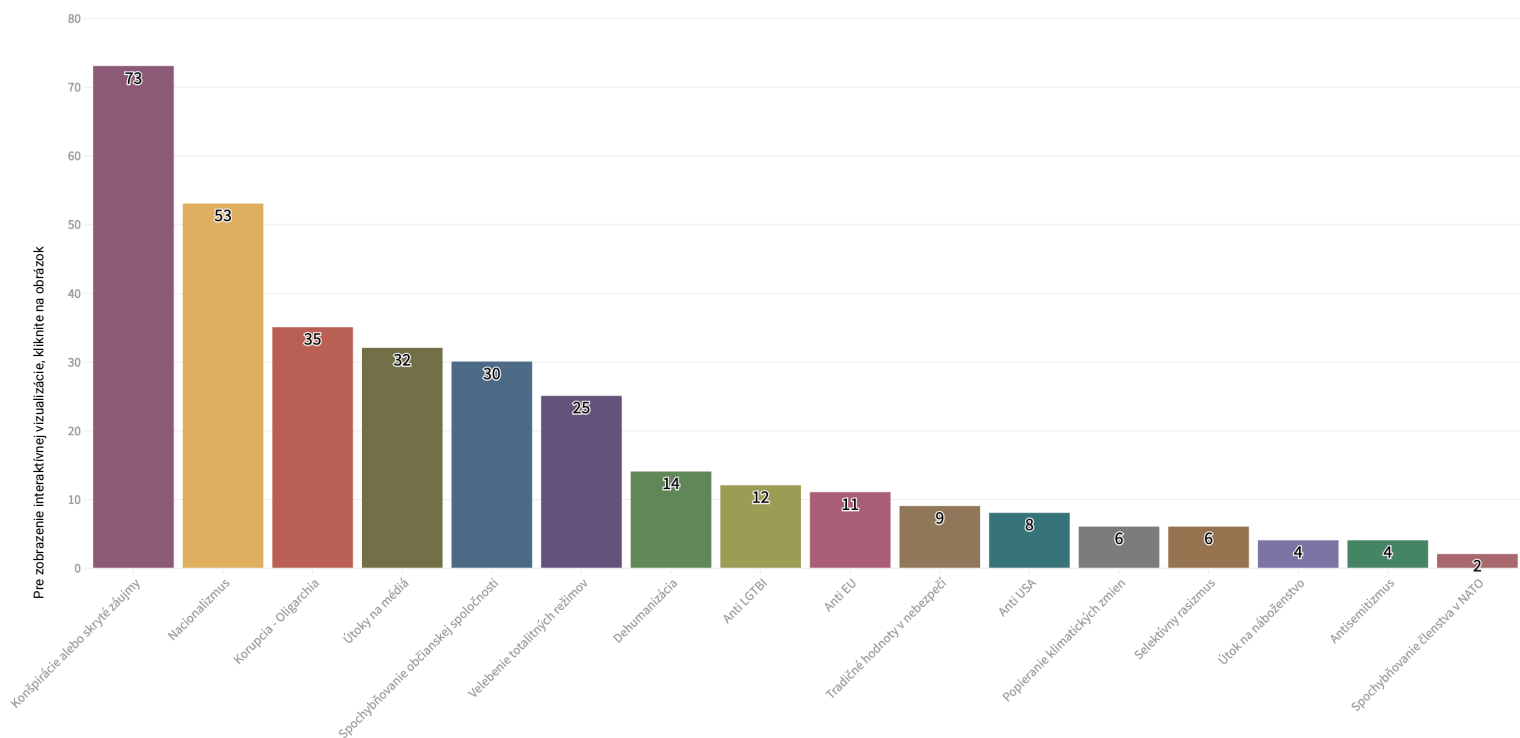
K najviac rozšíreným naratívom boli nepodložené a neoveriteľné konšpirácie. Nasledujú zmienky a propagácia prvkov nacionalizmu v zmysle horeuvedenej definície. Rozdiel medzi prvým a druhým miestom je až 27,4%. Do jadra, podľa očakávaní patrí spochybňovanie médií a občianskej spoločnosti, ale aj velebenie totalitných režimov (Rusko, Čína a bývalá ČSSR).

Explicitných vyjadrení rasizmu, antisemitizmu, či útokov na náboženstvo bolo v októbri pomerne málo. Zaujímavosťou merania je pomerne nízka miera spochybňovania EÚ a zanedbateľná kritika slovenského členstva v NATO.

Pre potreby tejto analýzy definujeme konšpirácie ako jednoznačne prezentovanú interpretáciu udalosti alebo stavu spôsobom, ktorý evokuje prítomnosť zákulisných hier, s možnou politickou motiváciou a to aj prípade, keď sú iné vysvetlenia viac pravdepodobné.

Antisystémové naratívy

Celkový počet a kategorizácia za uplynulý mesiac

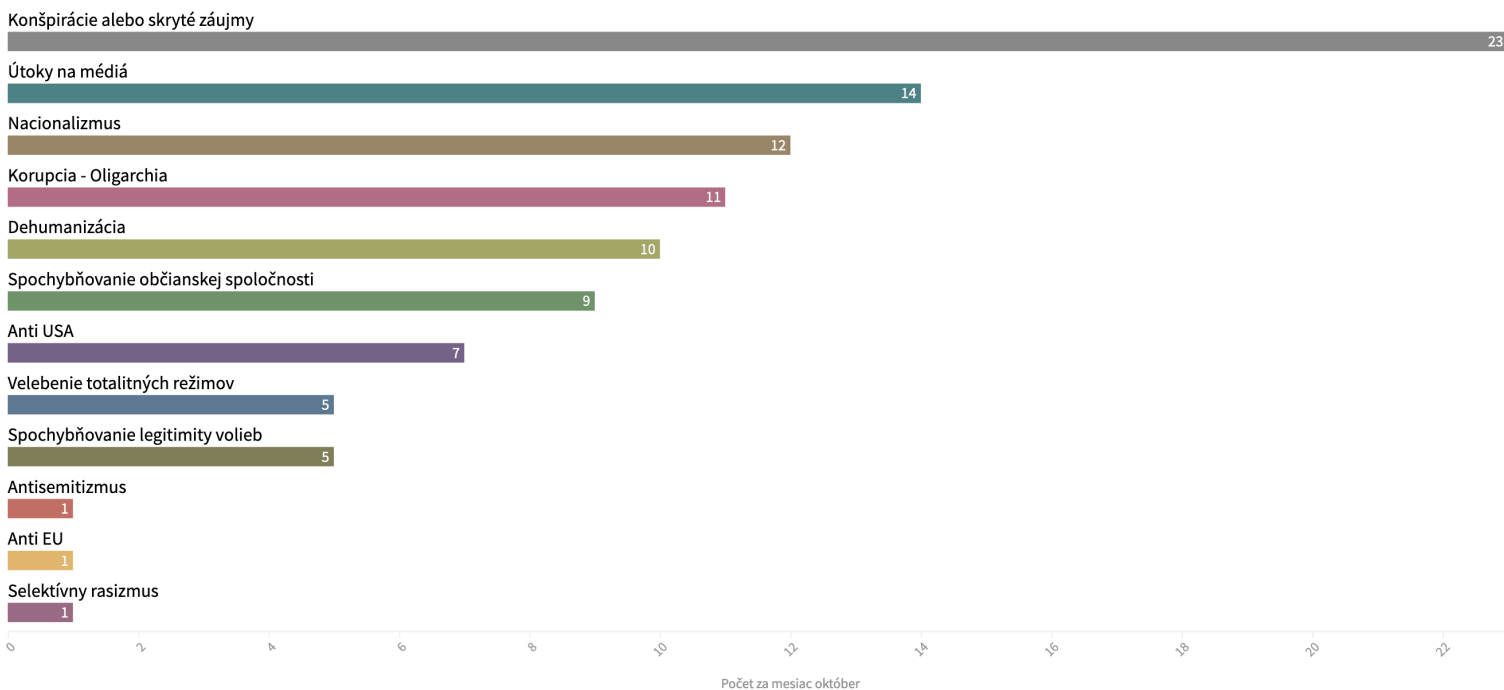
Vizualizácia č.6 - celkový počet za mesiac október 2019

DRUHY NARATÍVOV PODĽA STRÁNOK

Ľuboš Blaha

Anti systémové naratívy - október 2019

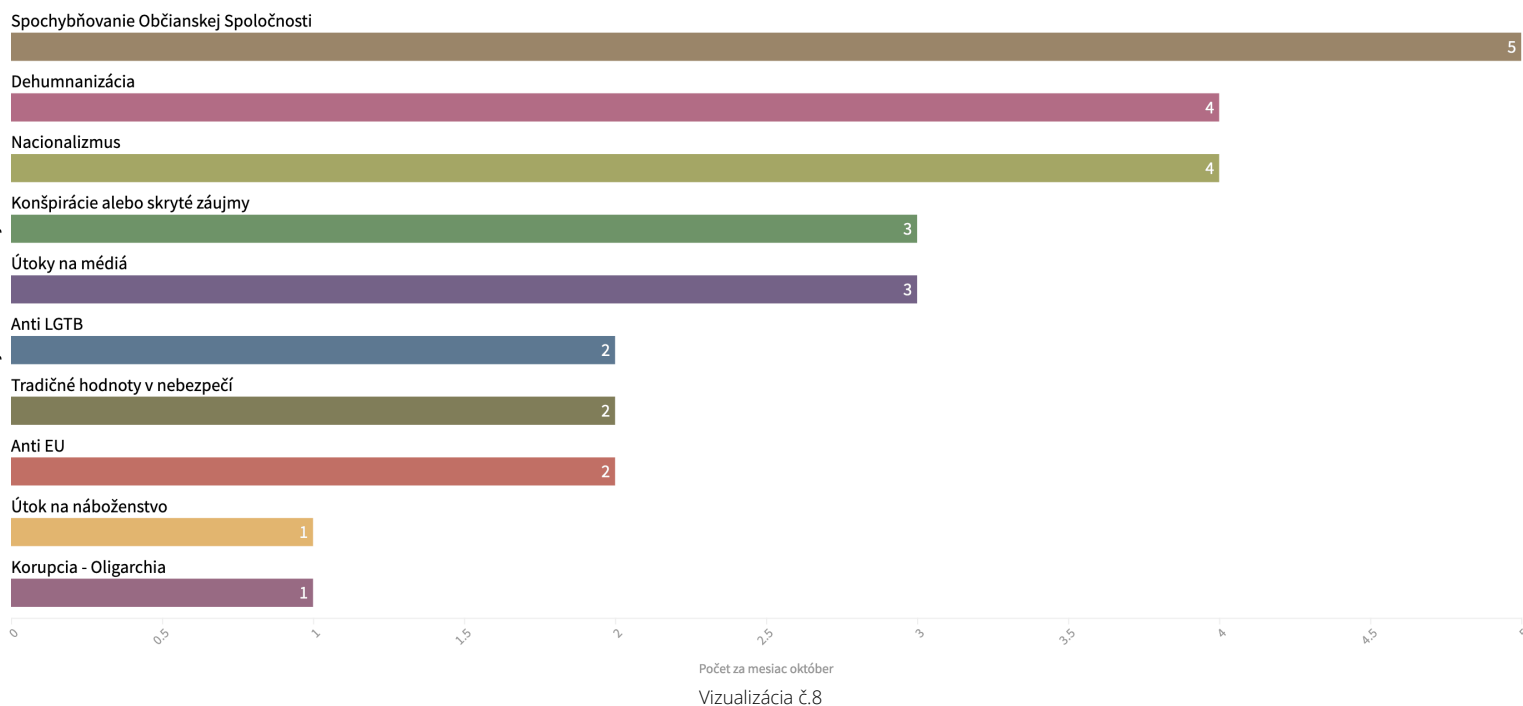
Interakcie za október: 279.104 tisíc

Ľuboš Hrica

Antisystémové naratívy za október 2019

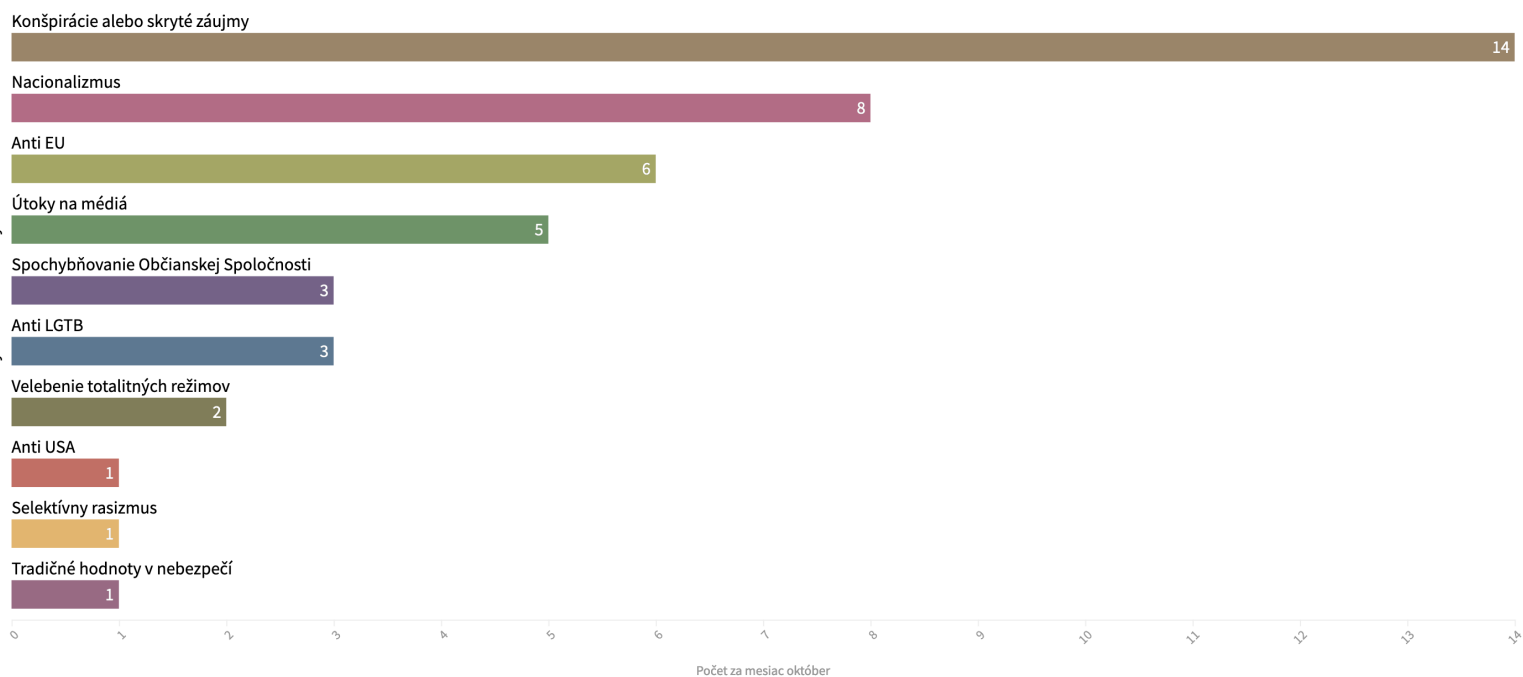
Interakcie za október 2019 spolu - 192.422 tisíc

Milan Uhrík

Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 137.074 tisíc

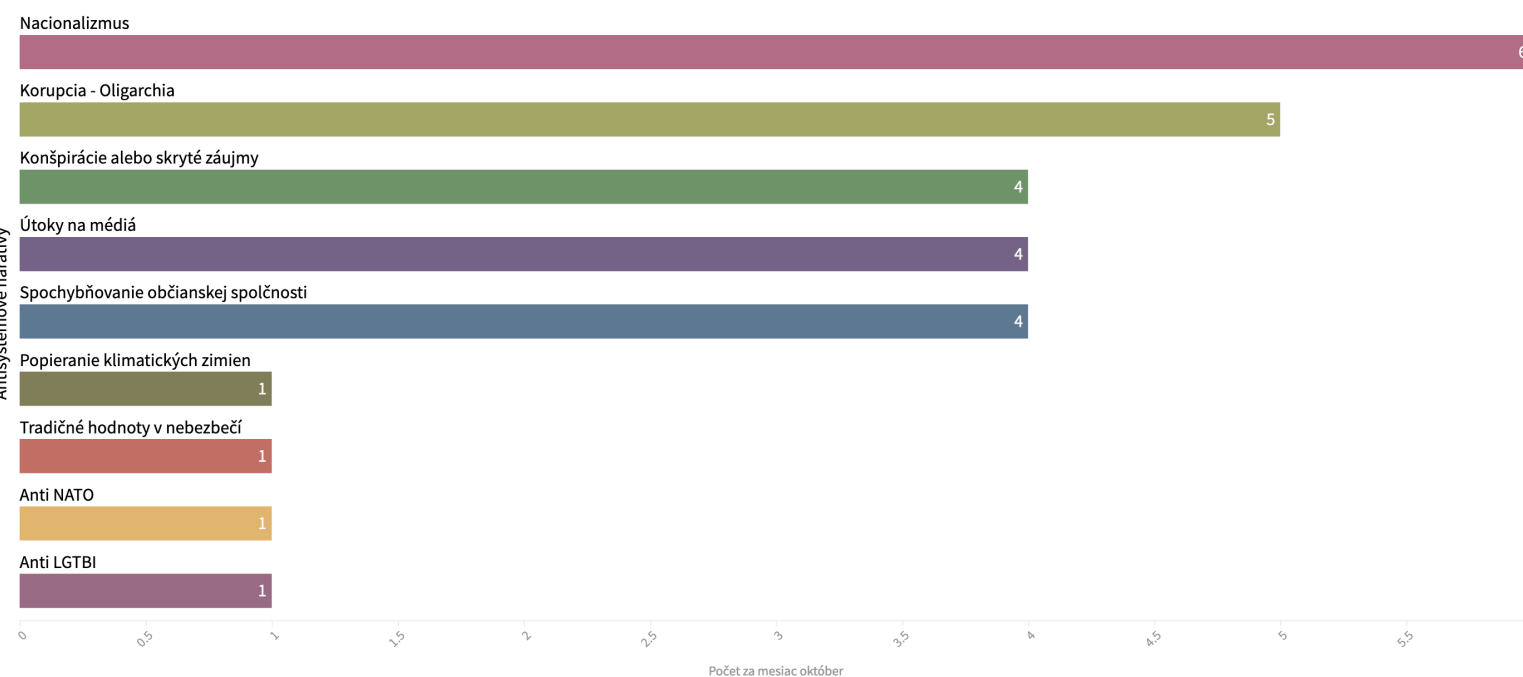

Vizualizácia č.10

Hlavné Správy

Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 131.456 tisíc

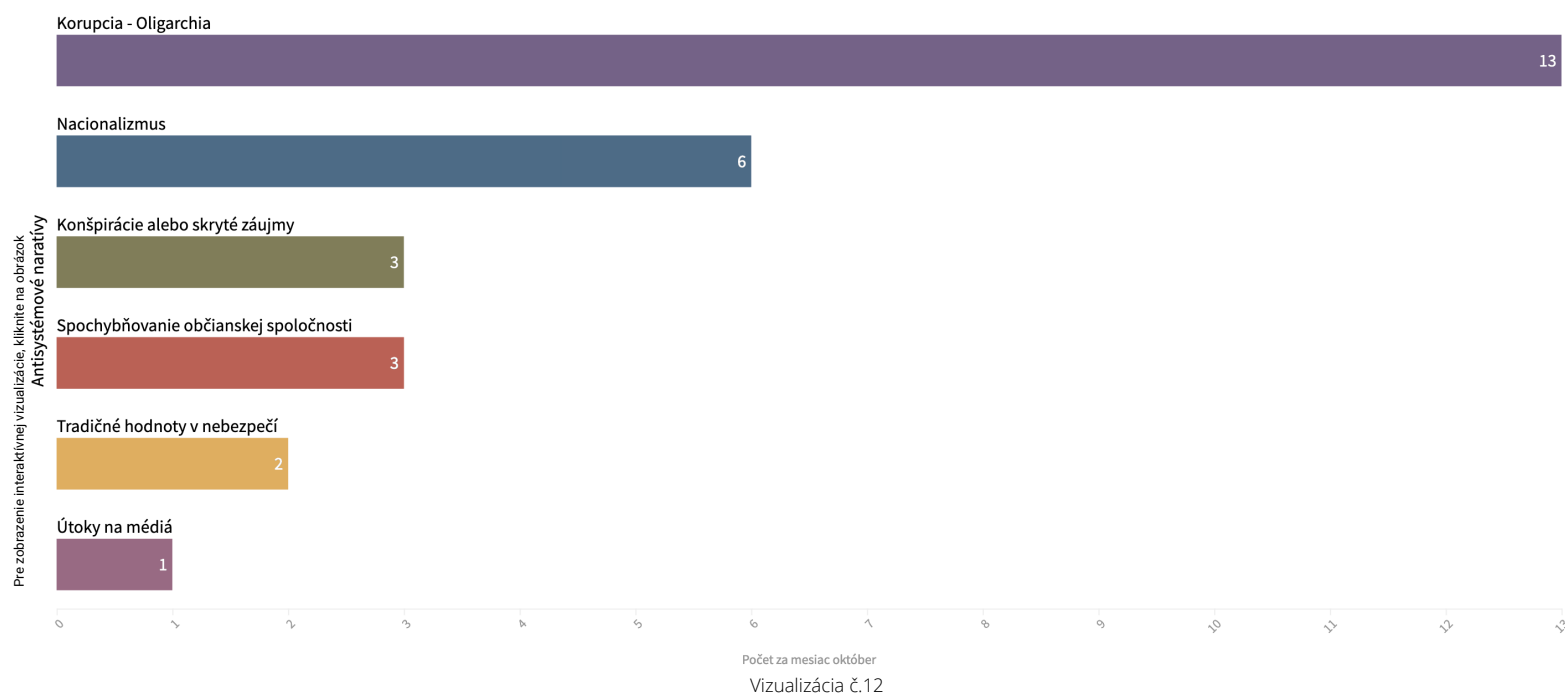

Vizualizácia č.11

Štefan Harabin

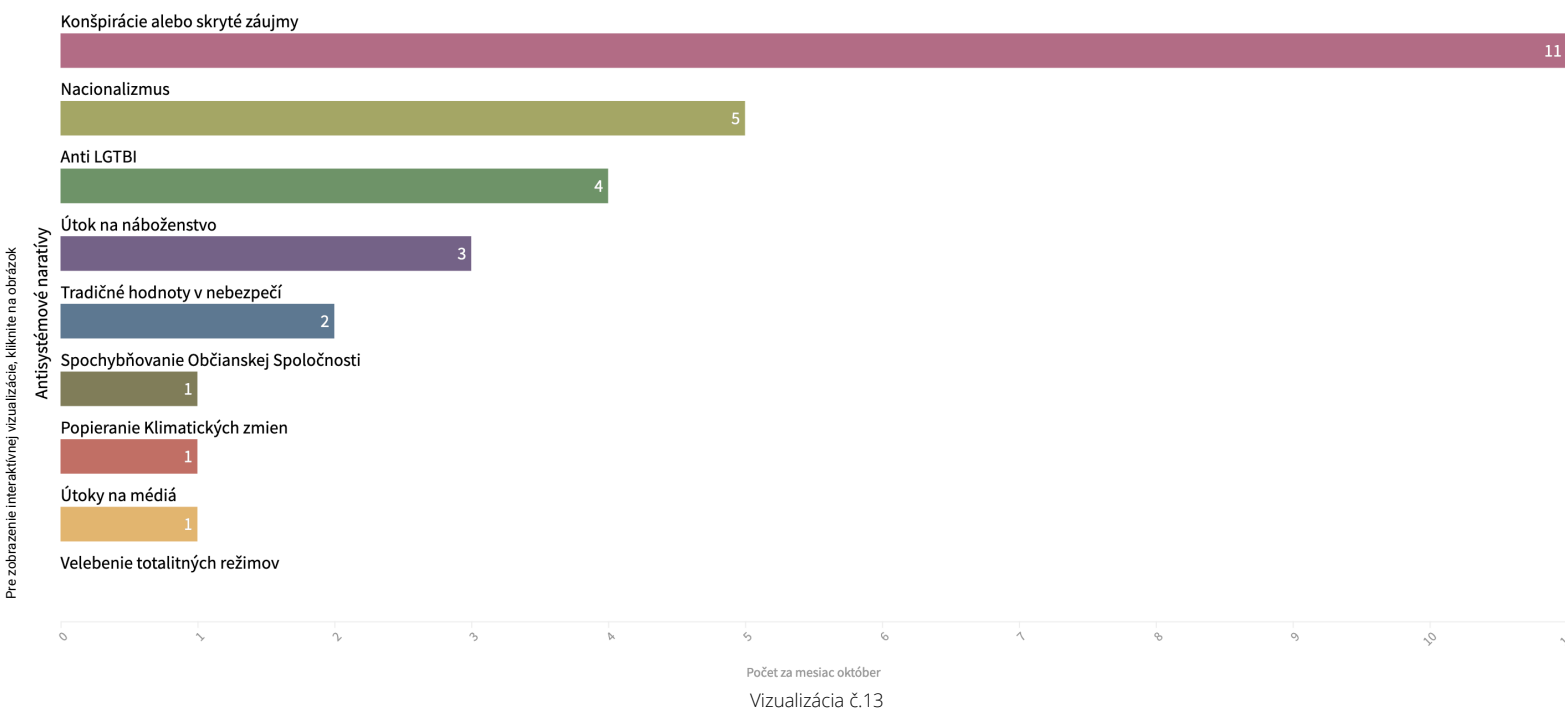
Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 82.919tisíc

Mário Vidák - Blog

Antisystémové naratívy za október 2019

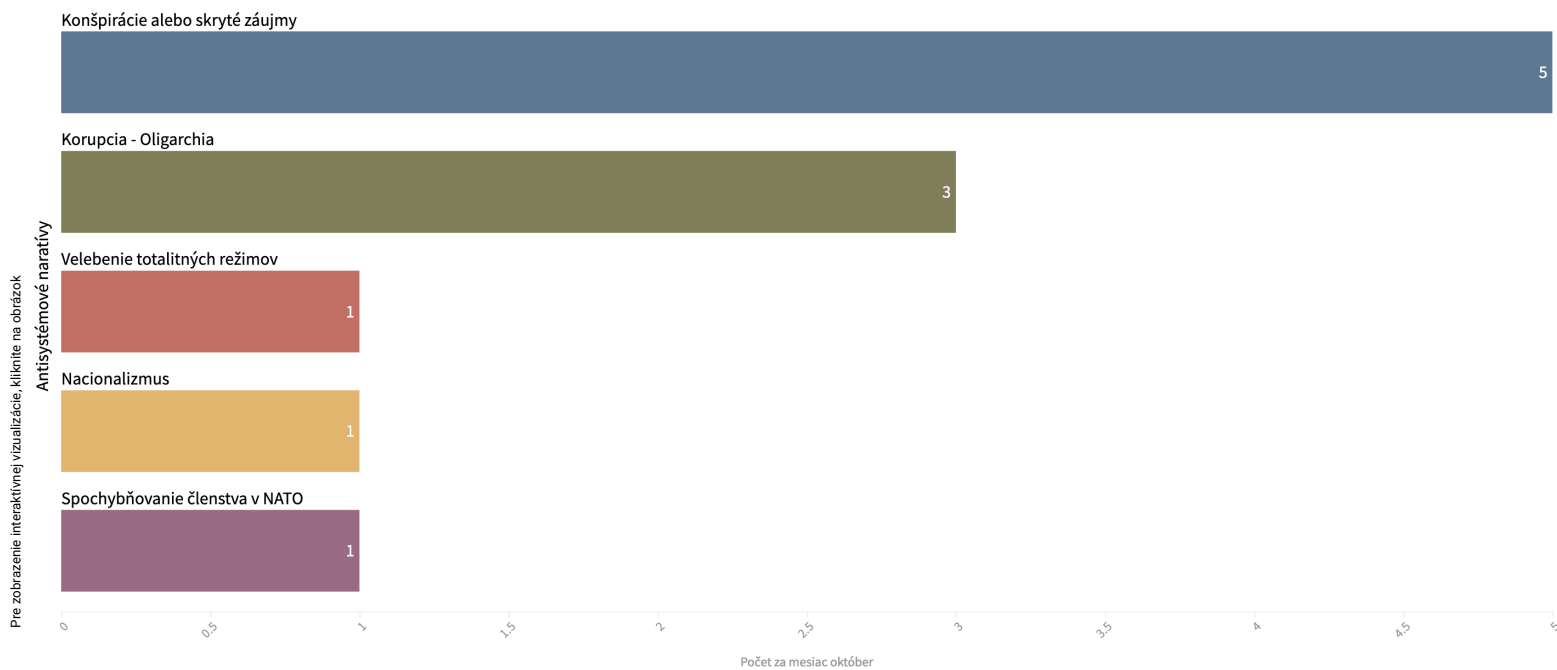
Interakcie za október 2019 spolu - 63.885 tisíc

Eduard Chmelár

Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 58.513 tisíc

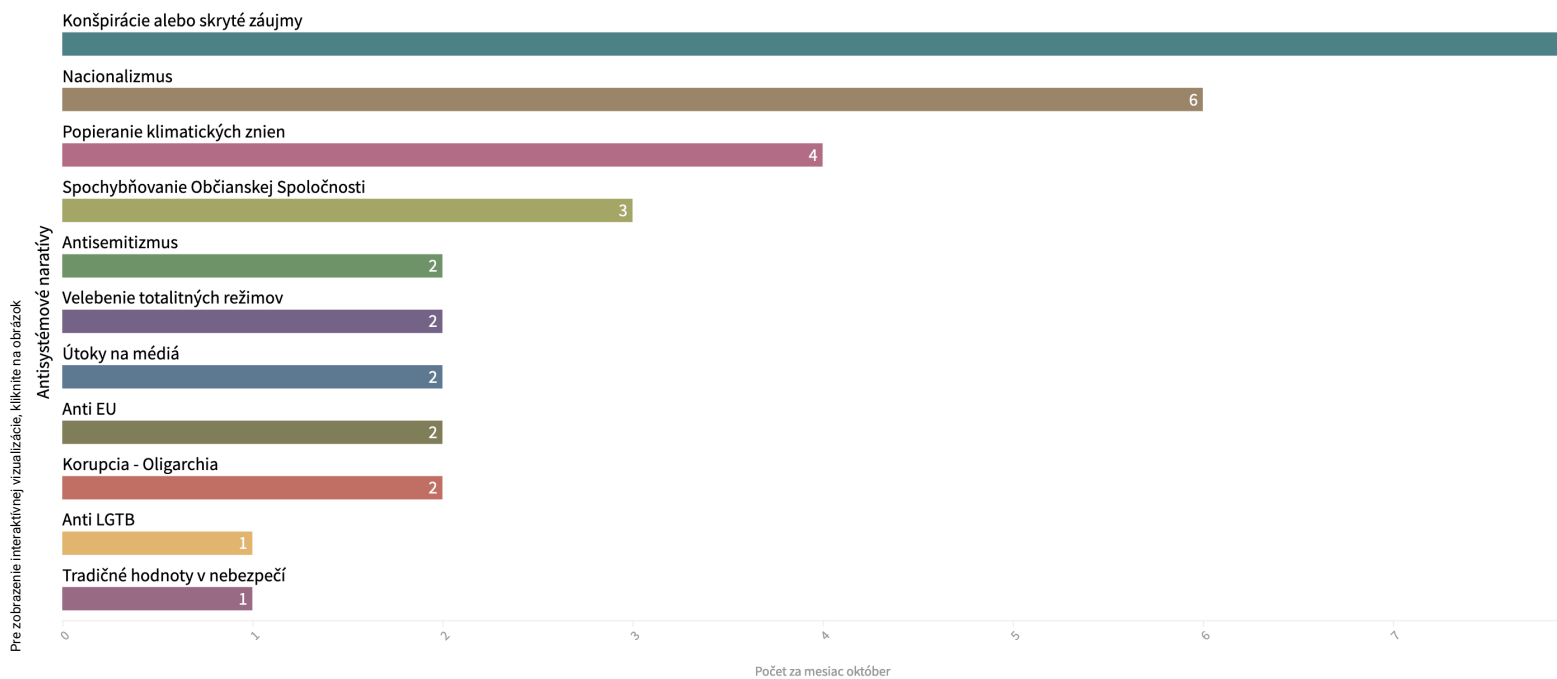

Vizualizácia č.14

Zem a Vek

Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 47.150 tisíc

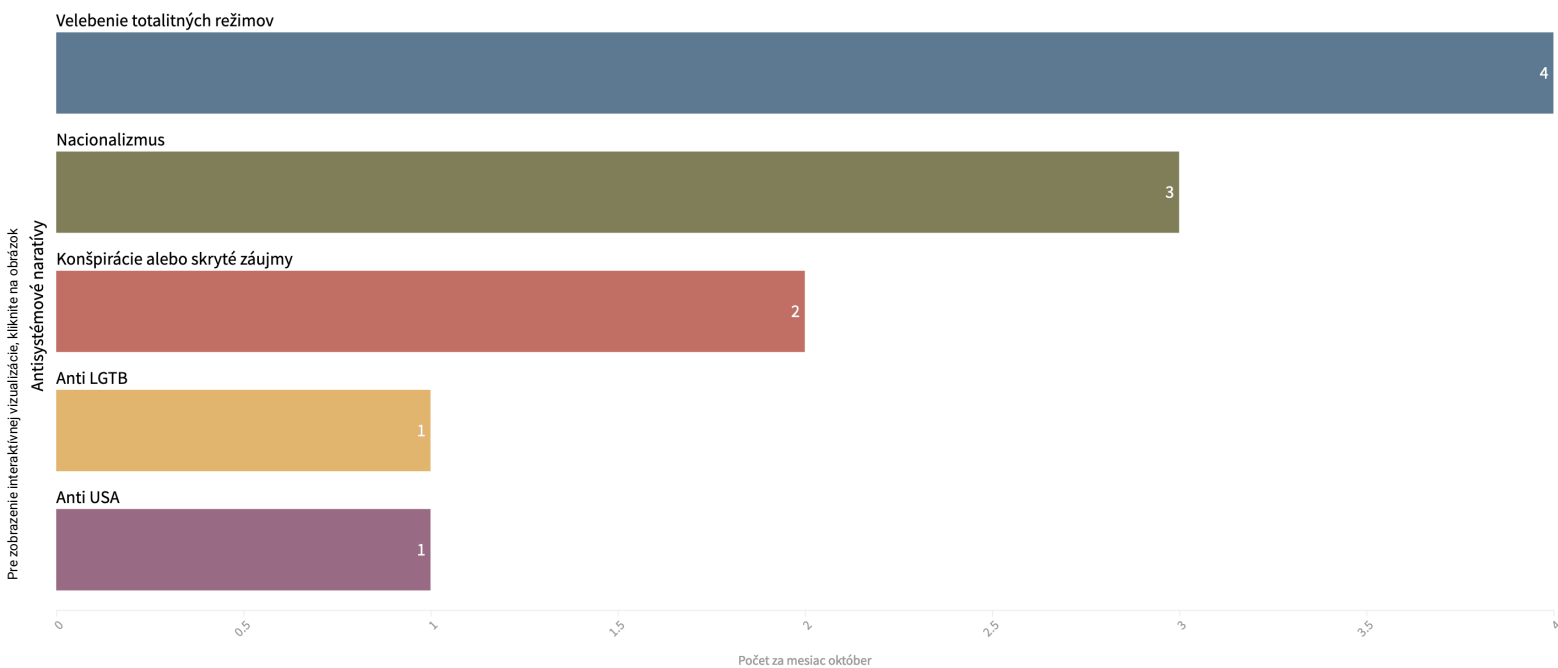
Vizualizácia č.15

Andrej Danko - Predseda SNS

Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 46,971 tisíc

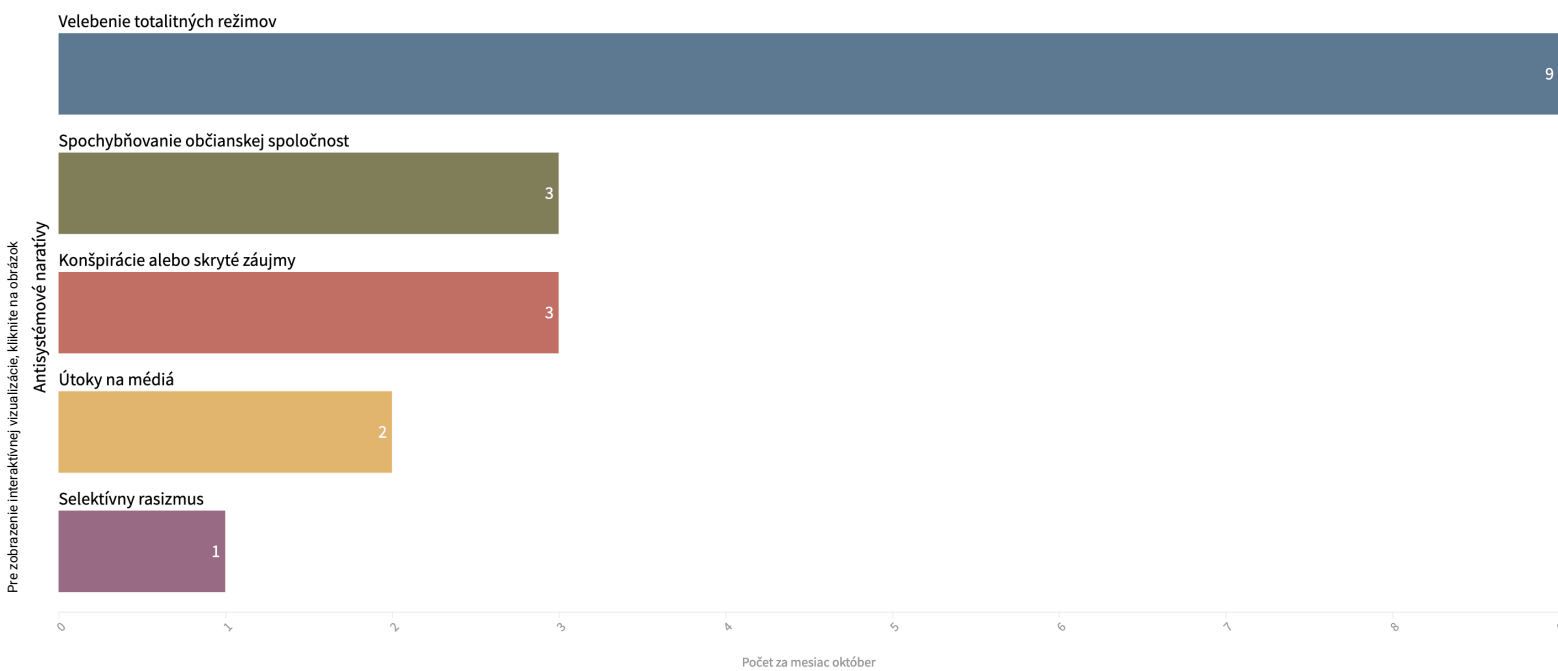

Vizualizácia č.16

Ivan Hopta

Antisystémové naratívy za október 2019

Interakcie za október 2019 spolu - 42.005 tisíc

Vizualizácia č.17

INFOSECURITY.SK

